

Turun kaupungin ympäristötoimialan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2015-2019

Päivitys 2015

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö	3
2.1 Toimialue.....	3
2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät.....	4
2.2.1 Riskinarviointi ja tehokas kohdentaminen.....	7
2.2.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika.....	7
2.2.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet.....	8
2.3 Koulutus.....	8
2.4 Valvontakohderekisteri/ Tietojärjestelmät.....	9
2.5 Viestintä.....	11
2.6 Valvonnan maksullisuus.....	11
2.7 Erityistilanteisiin varautuminen.....	13
2.8 Ruokamyrkytyssepidemioiden selvittäminen ja selvitystyöryhmä.....	15
2.9 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.....	15
3. Valvonnan toimialat	16
3.1 Elintarvikevalvonta.....	16
3.2 Terveysturvallisuus.....	19
3.3 Tupakkalain valvonta.....	22
3.4 Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta.....	24
3.5 Kuluttajaturvallisuusvalvonta.....	24
3.6 Eläinlääkintähuolto.....	26
4. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	26

Liite 1. Lainsäädäntö

Liite 2. Valvontakohteet ja tarkastusmäärät

Liite 3. Näytteenottosuunnitelma

Liite 4. Terveysvalvonnan taksa

Liite 5. Turun kaupungin suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäri-palveluista

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan välttää/minimoida epidemioita ja vähentää huomattavasti terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja työstä. Ympäristöterveydenhuollolla voidaan ehkäistä myös epidemioiden lisäksi monia kroonisia sairauksia, jos ongelmiin puututaan ajoissa (esim. sisäilmaongelmat).

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi. Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva suunnitelma siten, että valvonta on laadukasta ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma. Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2015-2019 teemaksi on valittu **valvonnan vaikuttavuus**, jota lähestytään eri tavoin. Tavoitteena on

- kohdentaa valvontaresurssit riskiperusteisesti ja tehokkaasti,
- kattaa valvonnan kustannukset tehokkaammin valvontakohteilta perittävillä maksuilla
- kehittää ja hyödyntää tietojärjestelmiä
- lisätä valvonnan yleistä näkyvyyttä kaikille kuntalaisille
- ottaa käyttöön aluehallintoviraston kuntiin tekemät arviointi ja ohjauskäynnit.

Kunnan suunnitelmaan on koottu valvontayksikön alueella suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

2.1 Toimialue

Turun kaupungin ympäristöterveydenhuollon toimialue on Turun kaupunki. Ympäristöterveydenhuolto siirtyi 1.1.2013 sosiaali- ja terveystoimesta ympäristötoimialalle, jossa se on omana tulosalueenaan kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunnan alaisena. Perusyksiköjä ovat terveysvalvonta ja eläinlääkintähuolto. Terveysvalvonnan yksikköön kuuluvat elintarvikevalvonta, terveydensuojelu, tupakka- ja kuluttajaturvallisuusvalvonta ja eläinlääkintähuollon yksikköön eläinten hyvinvointiasiat, eläinten tarttuvien tautien valvonta ja eläinhoitolan toiminta. Ympäristöterveydenhuollon tulosalueen koko täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimuksen, jonka mukaan samassa yksikössä tulee olla vähintään 10 henkilötyövuotta. Turun ympäristöterveydenhuollossa on 19 henkilöä vuoden 2015 alussa. Heistä 15 on terveysvalvonnan yksikössä ja neljä eläinlääkintähuollon yksikössä.

Turun erityispiirre valvonnan kannalta on valvontakohteiden runsaus ja monipuolisuus. Turussa on elintarviketeollisuutta, liha- ja kala-alan laitoksia, satama, lentokenttä, elintarvikkeiden tuontia ja vientiä, suuri määrä erikokoisia ammattikeittiöitä, tarjoilupaikkoja ja elintarvikemyymälöitä, laajamittaisia yleisötilaisuuksia, kasvisten sekä eläinperäisten tuotteiden alkutuotantoa, kouluja, päivä- ja vanhainkoteja, vesilaitos, uimahalleja, kylpylöitä, uimarantoja, erilaisia hoitoloita, seikkailupuistoja sekä kuluttajaturvallisuus- ja eläinsuojelulain alaisia valvontakohteita.

Samoja kohteita valvotaan usein elintarvike-, terveydensuojelu- tupakka- ja kuluttajaturvallisuuslainsäädännön nojalla.

2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät

Kappaleissa 2-3 keskitytään ympäristöterveydenhuollon terveystarkastuksen yksikköön. Eläinlääkintähuollon voimavarat ja tehtävät esitellään Turun kaupungin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelmassa (liite 5.).

Alla olevassa taulukossa 2.2.a on esitelty terveystarkastuksen henkilöstö, johon kuuluu 2015 alussa 16 vakanssia, joista yksi on täyttämättä (kaupungineläinlääkäri). Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta esitti vuodelle 2014 kahta uutta terveystarkastajan vakanssia, joille kuitenkin 2014 ei saatu perustamislupaa. Valvontahenkilöstön työnjako on tehty siten, että se mahdollistaa työn edellyttämän erikoistumisen. Jako on tehty elintarvikevalvonnan ja muun valvonnan (terveydensuojelu, tupakka- ja kuluttajaturvallisuusvalvonta) välillä. Taulukossa 2.2.a mainitut työtehtävät on lueteltu pääkohdittain. Elintarvikevalvonta on työllistävän yksittäinen osa-alue ja siihen on panostettu eniten työaika (taulukko 2.2.b). Elintarvikevalvontaa tekeville terveystarkastajilla yhtä lukuun ottamatta on omien erikoistumisalojensa lisäksi oma maantieteellinen alueensa, jonka kohteita he valvovat.

Suunnitelmassa on varattava resursseja myös suunnitelman ulkopuolisten tehtävien hoitoon. Tällaisia ovat esimerkiksi epäilyyn perustuva valvonta, erityistilanteiden aiheuttamat toimenpiteet, sidosryhmäyhteistyö sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittely. Kunnan viranomaisen on myös annettava tarpeen vaatiessa neuvontaa ja ohjausta esimerkiksi lainsäädännön muutoksista. Hakemuksia ja ilmoituksia, joista tulee tehdä päätös tai antaa todistus, tulee terveystarkastukseen keskimäärin 500 vuodessa. Lisäksi lausuntoja on n. 60 ja lautakuntaan valmisteltavia asioita n. 15-20 vuodessa. Eläinlääkärit allekirjoittavat vientitodistuksia keskimäärin 300 kpl vuodessa.

Kokonaistyöpanostarve on keskimäärin 1,5 - 2 kertaa alueella sijaitsevien kohteiden suunnitelmallisiin tarkastuksiin kuluva aika. Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliseen valvontaan tarvitaan laskennallisesti 6,5 htv eli koko valvontaan 9,8-13 htv ja käytettävissä on 7,7 htv. Vajaus on 2,1-5,3 htv.

Terveydensuojelun suunnitelmalliseen valvontaan tarvitaan laskennallisesti 0,6 htv. Suunnitelmallinen valvonta on kuitenkin vain pieni osa koko terveydensuojeluvalvontaa ja suurin osa tarkastuksista tehdään muista syistä. Asunnontarkastus on tyypillinen suunnittelematon tarkastus. Valvira poisti suunnitelmallisesta valvonnasta paljon kohteita, mutta nämä jäivät kuitenkin valvontarekisteriin. Näistä poistetuistakin kohteista tulee tehdä edelleen terveydensuojelulain 13 §:n mukainen hyväksymispäätös, joka usein edellyttää myös tarkastuskäyntiä paikan päällä. Nämä tarkastukset tehdään ns. suunnittelemattomina. Suurin suunnitelmallisesta valvonnasta poistettu ryhmä, josta kuitenkin tehdään hyväksymispäätös, on parturi-kampaamot, joita Turussa on yli 300.

Suunnitelmalliseen tupakkavalvontaan tarvitaan 0,1 htv ja laskennallisesti koko valvontaan n. 0,2 htv. Tupakkavalvonnasta suuri osa on tupakan myyntilupien käsittelyä ja ilmoitettuihin epäkohtiin puuttumista, jotka eivät ole mukana suunnitelmallisessa valvonnassa. Tupakan ja nikotiinivalmisteiden myyntilupapäätöksiä tehdään n. 100 vuodessa.

Suunnitelmalliseen kuluttajaturvallisuusvalvontaan tarvitaan laskennallisesti 0,4 htv ja koko valvontaan 0,6-0,8 htv. Käytettävissä on 0,4 htv.

Taulukko 2.2a Terveystarkastuksen henkilökunta ja tehtävät 1.1.2015

nimi	vakanssi	tehtävät
Liisa Palmu	ympäristöterveydenhuollon johtaja	tulosaluejohtaja, YTH valvonnan suunnittelu ja ohjaus, talous, valmiusasiat, osallistuminen valvontaan
avoin	kaupungineläinlääkäri	terveystarkastuksen yksikön esimies, terveystarkastuksen suunnittelu ja ohjaus ja osallistuminen valvontaan

Toimisto		
Jaakko Ilkko	toimistos sihteeri	tulosalueen toimisto- ja henkilöstöasiat, tulosaluejohtajan sihteeri, päätösten ja lautakunta-asioiden valmistelu
Tamara Fomin	toimistonhoitaja	terveysvalvonnan toimisto- ja sihteerintehtävät, ATK-ohjelmien pääkäyttäjä
Elintarvikevalvonta		
Jenni Aalto	terveystarkastaja	valvonta-alue, kauppahalli
Sirpa Kemilä	kaupungineläinlääkäri	laitokset ja ensisaapumisvalvonta, eläinperäiset elintarvikkeet, sivutuotteet
Jari Mattila / Rae Merivirta 31.5.2015 asti	terveystarkastaja	valvonta-alue
Päivi Nurmi	terveystarkastaja	valvonta-alue, leipomot
Sanna Stark	terveystarkastaja	ulkomyynti, elintarvikekuljetus, pakkausmerkinnät, internetmyynti
Jari Tulonen	terveystarkastaja	valvonta-alue
Kari Valkola	terveystarkastaja	valvonta-alue, alkutuotanto
Terveydensuojelu, tupakkavalvonta, kuluttajaturvallisuus		
Jaana Annunen	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot, asunnontarkastukset
Iiris Henriksson	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot, asumishygienia
Markku Rohunen	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot, asunnontarkastukset, tupakka- ja nikotiinivalmistevalvonta
Kristiina Salminen	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot uima-allasvedet

Satu Ylhäinen	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot, uimarantavedet, talousvesi, kuluttajaturvallisuus
Yhteensä käytettävissä 15 htv 1.1.2015		

Taulukko 2.2b Henkilötyöpäivien laskennallinen jakautuma

1 henkilön työpanos on 220 henkilötyöpäivää/vuosi (15 x 220 htpv= 3 300 htpv)

1 henkilö (terveydensuojelu) 6 kk osa-aikaisena 30 h/vk, vuosityöaika yhteensä 3279 htpv

	ympäristöterveydenhuollon johtaja	kaupungineläinlääkäri	kaupungineläinlääkäri (laitos)	terveys-tarkastajat	toimisto-henkilöt	yht. htpv
Henkilötyövuosi	1 hlö	0 hlö	1 hlö	11 hlö	2 hlö	1 hlö
Elintarvikevalvonta	50	0	200	1240	200	1690
Terveydensuojelu	20	0	0	888	100	1008
Tupakkavalvonta	5	0	0	83	53	141
Kuluttajaturvallisuusvalvonta	5	0	0	78	2	85
Hallinto/toimisto	140	0	20	110	85	355
yhteensä (htpv)	220	0	220	2399	440	3279

Taulukko 2.2c Talousresurssit 2015 (SAP)

	YHT yhteensä (€)	terveysvalvonta	eläinlääkintähuolto	eläinhoitola
Menot	1 595 032	977 327	475 599	142 106
Tulot	600 400	211 000	267 400	122 000
Netto	-994 632	-766 327	-208 199	-20 106

2.2.1 Riskinarviointi ja tehokas kohdentaminen

Toimialakohtaisissa valtakunnallisissa ohjelmissa on annettu ohjeet valvontakohteiden riskinarviointiin. Riskinarviointi ja luokitus ovat jokaisella toimialalla erilaisia. Eri toimialojen välisen riskinarvioinnin vertailu on vaikeaa eikä siihen ole yhteistä ohjetta. Kunnassa tulee valvoa kaikkia osa-alueita ja tehdä päätös siitä, miten valvonnan resurssit on tarkoituksenmukaisinta kohdistaa eri sektoreille. Eri vuosina voidaan painottaa eri alueita. Riskinarviointia käsitellään tarkemmin toimialakohtaisissa osioissa.

Keskusvirastot vaativat teoreettisen valvontatarpeen perusteella tehtyä suunnitelmaa, johon kunnilla ei pääsääntöisesti ole resursseja. Kunnan valvontasuunnitelmassa tulee näkyä teoreettinen (laskennallinen) valvontatarve sekä realistinen valvonta, joka pystytään toteuttamaan käytettävissä olevalla henkilöstöllä. Valvonta tulee suunnata sinne, missä sitä eniten tarvitaan ja tämä arviointi tehdään paikallisella tasolla. Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta vastaa ympäristöterveydenhuollosta ja sen resursseista ja valvonnan riskiperusteisesta kohdentamisesta.

2.2.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän valvonnan toimeenpanossa tarkastustoiminta on oleellinen osa selvitettyä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Valvonta-asetuksen mukaan tarkastukset voivat sisältää näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen mahdollisten terveyshaittojen selvittämiseksi sekä turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Pelkkää näytteenottokäyntiä ei pidetä tarkastuksena.

Valvontasuunnitelmaan on kirjattu tarkastukset valvontakohteiden toimintatyyppien mukaan. Valvontasuunnitelmaan kirjatut tarkastukset ovat valvontayksikön säännöllistä tarkastustoimintaa.

Tarkastuksen sisältö määräytyy sen mukaan, millaiseen kohteeseen ja minkä lain perusteella se tehdään. Joihinkin kohteisiin saattaa olla tarkoituksenmukaista tehdä tarkastus samanaikaisesti useamman lain perusteella. Tarkastuksen lakiperusteet käyvät ilmi valvontasuunnitelmasta (ennalta suunnitellun valvonnan osalta) ja tarkastuksen jälkeen laadittavassa tarkastuspöytäkirjassa.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuspöytäkirja tai muistio ja tarkastetut asiat kirjataan, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaittaisikaan epäkohtia. Tarkastuspöytäkirjaan merkitään valvonnan tarkoitus, sovellettu lainsäädäntö, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet ja niiden määräajat. Tarkastuspöytäkirja toimitetaan tiedoksi asianosaisille. Jos tilanne niin edellyttää, laaditaan paikanpäällä tarkastuspöytäkirja jäljentävälle lomakkeelle, joista toinen jää viranomaiselle ja alkuperäinen toimijan ja tarkastajan allekirjoittamana tarkastuskohteeseen. Tarkastuspöytäkirja voidaan toimittaa tiedoksi myös muille viranomaisille. Tarkastuspöytäkirja laaditaan useimmiten toimistossa, jolloin se toimitetaan sähköisenä ja/tai postitse toimijalle. Mikäli toimijalle on annettu kehoituksia ja on epäiltävissä, että toimija ei halua näitä noudattaa, pyritään aina saamaan tarkastuspöytäkirjaan toimijan tai hänen edustajansa allekirjoitus. Jos tarkastuspöytäkirja on tehty itsejäljentävälle lomakkeelle, kirjataan vastaavat tiedot tarkastuksesta myös Digia-Tarkastajaan.

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan suunnittelussa huomioidaan tarkastuksen kohde, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Yhteen tarkastukseen on valvontasuunnitelmassa varattu aikaa vähintään kaksi tuntia, mutta vaativimmat kohteet vaativat jopa yhden tai useamman henkilötyöpäivän. Tarkastukseen käytetty aika, joka suunnitelmallisten tarkastusten osalta laskutetaan toimijalta, muodostuu asiakirjojen pohjalta valmistautumisesta sekä tarkastukseen ja raportointiin käytetystä ajasta.

Voimavarojen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon myös matka-aika. Turussa matkat ovat kuitenkin lyhyitä. Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa annetaan tarkempia ohjeita eri lakien perusteella tehtävien tarkastusten sisällöstä ja tarkastukseen käytettävästä ajasta.

Eri tyyppisten tarkastuksen sisällöstä on tarkemmin kappaleissa 3.1 – 3.6. Tarkastusten sisällöt on kuvattu valvonnan laatujärjestelmissä ja elintarvikevalvonnan OIVA-arvioinnin osalta myös Eviranetissä.

\adturku.fi\jaot\Ymparistoterveydenhuolto\Terveysvalvonta\Yleistä\LAATUJARJESTELMÄ ELVA
\adturku.fi\jaot\Ymparistoterveydenhuolto\Terveysvalvonta\Yleistä\TESU\Laatujarjestelmä

2.2.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Tarkastustiheydet määräytyvät riskinarvioinnin perusteella. Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa on annettu ohjeelliset tarkastustiheydet ja tarkastuksiin käytettävät ajat. Tavoitteelliset tarkastustiheydet on määritelty toimintatyyppikohtaisen riskiluokituksen perusteella.

Tämän suunnitelman liitteessä 2 tarkastustiheydet n määritelty toimintatyyppikohtaisesti. Tavoitteena on määrittää tarkastustiheys kohdekohtaisesti, mutta tähän ei vielä ole käytettävissä yhtenäistä työkalua. Esimerkki: Ravintola X:n toimintatyyppi on ravintolatoiminta ja kohde on Ravintola X. Käytännössä riskialttiimmista paikoissa käydään useammin, koska näille joudutaan antamaan kehotuksia tai määräyksiä, joiden noudattamista seurataan uusintatarkastuksin.

Valvontakohteiden kannalta tarkastustiheydellä on taloudellista merkitystä, sillä valvontamaksut määräytyvät tarkastusmäärien perusteella. Suunnitelma antaa kuvan siitä, mitä suuruusluokkaa valvontamaksu ao. kohteelle tulee olemaan. Lopullinen maksu määräytyy voimassa olevan lainsäädännön mukaan sen perusteella, miten paljon valvontaa tehdään (mahdolliset uusintatarkastukset kehotusten noudattamisen tarkastamiseksi).

Ympäristöterveydenhuollolle ilmoitetut uudet kohteet tulevat heti ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin myös kohteeseen tehtävä ensimmäinen tarkastus on tämän suunnitelman mukainen tarkastus ja siitä peritään maksu.

Liitteessä 2 on esitetty valvontakohteiden lukumäärät toimintatyypeittäin ja toimialoittain, suunniteltu tarkastusten lukumäärä ja niihin käytettävä aika.

2.3 Koulutus

Turun kaupunginhallituksen päätös 22.6.2010 § 143 sisältää yleiset henkilöstökoulutuksen periaatteet. Henkilöstökoulutuksen suunnittelu lähtee organisaation tarpeesta ja tavoitteista. Henkilöstön pätevyys- ja osaamiskartoituksen tekee esimies kehityskeskustelujen pohjalta ottaen huomioon henkilön työkokemuksen ja muun koulutuksen. Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2015 - 2019 on esitetty koulutustavoitteeksi keskimäärin kahdeksan koulutuspäivää vuodessa viranhaltijaa kohden. Koulutuspäiviksi voidaan varsinaisten koulutuspäivien lisäksi lukea muutakin ammattitaidon edistämistä, kuten työnohjauspäiviin osallistumista, malliasiakirjoihin perehtymistä tai muuta suunnitelmallista pätevyuden ylläpitoa.

Koska tieto koulutustilaisuuksista tulee lyhyellä varoitusajalla, koulutussuunnitelma voidaan laatia vain suuntaa antavaksi. Koulutuksen suuntaamisessa otetaan huomioon elintarvike-, terveydensuojelu-, kuluttajaturva- sekä tupakkalain mukaisten tehtävien jako. Toimistohenkilökunta osallistuu kaupungin järjestämään talous-, henkilöstö- ja ATK-koulutukseen. Lisäksi koko henkilökunnalla on tarvetta koulutukseen valvonnan tiedonhallintajärjestelmän ja laatujärjestelmän muutosten osalta.

Keskusvirastot ja ministeriöt järjestävät koulutuspäiviä, joissa kerrotaan lainsäädännön uudistuksista ja ajankohtaisista asioista. Aluehallintoviraston järjestämiin työkokouksiin, joissa ohjeistetaan kuntia ajankohtaisissa asioissa, osallistuvat kaikki tarkastajat ja eläinlääkärit mahdollisuuksien mukaan. Koulutuksen

painopisteitä ovat tietojärjestelmän muutokset KUTI ja YHTI, elintarvikevalvonnassa uusi OIVA-mallin käyttöönotto, erityistilanteisiin varautuminen, lainsäädännön soveltaminen ja pakkotoimet, omavalvonnan toteutumisen valvonta, riskipohjainen valvonta sekä laadunhallintajärjestelmät. Koulutuksiin osallistuminen kirjataan kaupungin henkilörekisteri-ohjelmaan. Terveysvalvonnalle on varattu koulutukseen 4500 € vuodelle 2015 ja koulutuksiin osallistutaan määrärahan puitteissa.

Terveysvalvonnan alustava koulutussuunnitelma 2015

Elintarvikevalvonta	Terveydensuojelu	Tupakkavalvonta	Kuluttaja-turvallisuus	muu
Evira, AVI: lainsäädäntö ja sen soveltaminen	Valvira, AVI: lainsäädäntö ja sen soveltaminen	Valvira, AVI: lainsäädäntö ja sen soveltaminen	TUKES, AVI: lainsäädäntö ja sen soveltaminen	KUTI ja YHTI koulutus
pakkokeinot	pakkokeinot	pakkokeinot	pakkokeinot	Digia-Tarkastaja-ohjelman päivitykset
laatujärjestelmä ja riskinarviointi	laatujärjestelmä ja riskinarviointi	laatujärjestelmä ja riskinarviointi	laatujärjestelmä ja riskinarviointi	
OIVA uudet kohteet valvonnan yhtenäistämisen	vesihuollon erityistilannesuunnitelmat	tupakan vastikkeiden ja tupakajäljitelmiä mainonnallinen esillepano	uimahallien ja kylpylöiden turvallisuus	
vientikoulutus	sisäilma			
jäljitettävyys	ihoa läpäisevät toiminnot (kautuhoito)			
	WHO:n terveys-säännösten mukaiset laivatarkastukset			

2.4 Valvontakohderekisteri/ Tietojärjestelmät

Tietojärjestelmien kehittäminen ja hyödyntäminen

Ympäristöterveydenhuollon keskitetyt tietojärjestelmät KUTI/YHTI ja VYHA korvaavat aiemmin käytössä olleet keskusvirastojen tietojenkerausomakkeet. Tietojärjestelmätyö vaikuttaa valvontayksiköiden toimintaan valvontaohjelmakauden 2015-2019 aikana.

Valtakunnallisesti ja alueellisesti kattavaa tietoa ympäristöterveydenhuollon valvonnan resursseista, henkilöstön koulutustilanteesta, valvonnasta ja valvontatarpeesta, kuten muun muassa valvontakohteista, niiden lukumäärästä, tehdyistä tarkastuksista ja niiden määrästä sekä tarkastuksilla havaituista ongelmista tarvitaan, jotta keskusvirastoissa voidaan arvioida valvonnan vaikuttavuutta sekä valvonnan ohjaamiseen liittyviä menettelyjä ja tarpeita. Saatuja tietoja käytetään keskusvirastojen ohjaustoiminnan kehittämiseen. Lisäksi ohjaavat ministeriöt voivat hyödyntää koostettuja tietoja kehittäessään ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöä ja valvonnan organisointia. Keskusvirastot tekevät yhteistyötä keskitettyjen tietojärjestelmien kehittämiseksi.

STM selvitytti syksyllä 2013 ympäristöterveydenhuollon sähköisten tietojärjestelmien organisointia ja hallinnointia yhteistyössä MMM:n ja TEM:n kanssa. Selvityksessä päädyttiin ehdottamaan kehittämissuunnaksi yhteiskäyttöisen käyttöliittymän toteuttaminen keskitetyn tietovarannon yhteyteen. Vastuu järjestelmän ylläpidosta ja hallinnoinnista sekä muutosten hallitsemisesta olisi siten keskitetty yhdelle taholle. Käyttöliittymäratkaisun on tarkoitus palvella mahdollisimman hyvin käyttäjien tarpeita, jolloin erillisten ohjelmien tarve vähenee. Jatkossakin valvontayksiköillä olisi mahdollisuus pitää yllä nykyisiä

järjestelmiä niin halutessaan. Selvityksessä todettiin, että konkreettisenä nopeana toimenpiteenä tulee keskitettyyn tietovarantoon avata lukuoikeus järjestelmän osapuolille mahdollisimman pian. STM on tiedottanut selvitystyön etenemisestä vuoden 2013 lopussa. Selvitys oli vuoden 2014 alussa lausuntokierroksella ja lausuntoyhteenvedo valmistui huhtikuussa. Yhteenvedon perusteella ministeriöt päättävät tietojärjestelmien kehittämisen jatkotoimista.

KUTI/YHTI

Keskusvirastot ovat antaneet määräykset, joiden mukaan kunnan on ilmoitettava kohde- ja valvontatiedot sähköisesti käyttäen KUTI/YHTI -järjestelmää. Tiedot syötetään järjestelmiin KUTI- ja YHTI-luokitusten mukaisesti. Keskusviranomaiset ovat tiedottaneet ja kouluttaneet kuntia kohde- ja valvontatietojen keräämisen muutoksista.

Elintarviketurvallisuusvirasto antoi 2.5.2013 määräyksen (3091/0900/2013, ns. KUTI -määräys) elintarviketurvallisuusviraston tiedonantovelvollisuuden toteuttamistavasta ja valvontatietojen julkistamisesta. Määräyksen mukaan kunnan on ilmoitettava Eviralle Eviran ylläpitämiin rekistereihin valvonnan piiriin kuuluvien elintarvikehuoneistojen kohde- ja valvontatiedot sähköisesti käyttäen KUTI -järjestelmää.

Tukes ja Valvira antoivat 14.1.2014 määräyksen YHTI:n käyttöön ottoon liittyen (9691/06.01/2013; 11922/62/2013, ns. YHTI -määräys). Määräyksen mukaisesti kunnan kuluttajaturvallisuus-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvontaviranomaisen on ilmoitettava valvontaa koskevat tiedot sähköisesti käyttäen YHTI -järjestelmän kanssa yhteensopivaa tietojärjestelmää alkaen vuoden 2014 valvontakohteista ja -tiedoista. Valvontayksikön tietojärjestelmän on täytettävä YHTI -järjestelmän (kulloinkin voimassa olevat) tekniset vaatimukset, jotka on esitetty YHTI -järjestelmän teknisissä asiakirjoissa.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä – VYHAVYHAN avulla hallinnoidaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietoja. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden arvioimiseen käytettyä järjestelmää kehitetään siten, että järjestelmää voidaan käyttää KUTI/YHTI-järjestelmästä puuttuvien, valvontaa ja valvontayksikköä koskevien tietojen keräämiseen. Näitä ovat mm. henkilöresurssit, valvontasuunnitelma ja sen toteuman sanallinen arviointi. Kuntien on pidettävä tiedot ajan tasalla ja huolehdittava siitä, että velvoitteissa pysytään. Kuntien on osaltaan edistettävä omista tarpeistaan raportointia, jotta kunnissa voidaan paremmin osoittaa oman toiminnan vaikuttavuutta, riskiperusteisuutta ja tuloksellisuutta.

Terveysvalvonnan käytössä olevat kaupungin omistamat tietojärjestelmät Turussa terveystalouden käytössä on Digia Oy:n toimittama Digia-Tarkastaja tiedonhallintaohjelma, joka on Soneran palvelimella. Palvelimelle tehtävistä päivityksistä ja muutoksista vastaavat Sonera ja Digia. Turun kaupungilla on Servicedesk-palvelu, joka vastaa laitteista ja verkosta sekä käyttäjätuesta. Sonera vastaa serveripalveluista. Tarkastajaohjelmaan merkitään kuhunkin kohteeseen tehdyt tarkastukset, tarkastuspöytäkirjat, määrääjat, hakemukset/ilmoitukset, päätökset/todistukset, näytteenotot ja muut valvontatiedot edellä mainittujen valtakunnallisten KUTI/YHTI-järjestelmien mukaisesti. Tarkastaja vastaa siitä, että valvontakohteen tiedot ovat Digia-Tarkastajaohjelmassa ajan tasalla ja oikein. Kohteiden lukumäärä ja ryhmitely on esitetty liitteessä 2. Digia ja Evira järjestävät vuosittain ohjelman käyttöön ja uusiin toimintoihin liittyvää koulutusta.

Valvontasuunnitelman seuranta ja toteutumisen raportointi toimii nykyistä paremmin, kun uudet järjestelmät ovat täysipainoisesti toiminnassa. Etenkin suunniteltu kuntien yhteiskäyttöisen käyttöliittymän toteuttaminen keskitetyn tietovarannon yhteyteen olisi tervetullut ratkaisu. Nyt kunnat käyttävät ainakin kolmea eri tiedonhallintaohjelmaa, mikä vaikeuttaa niiden yhtenäistämistä ja raporttien laatua.

Kaupungin sähköinen asianhallintajärjestelmä on JoutseNet, joka on virallisten asiakirjojen tietovarasto. Arkistoitavat asiakirjat, kuten päätökset, todistukset ja lausunnot tallennetaan ja diarioidaan JoutseNetiin. Terveystaloudella on edelleen myös ns. riippukansioarkisto, jossa kullakin kohteella on oma arkistonumero. Kohteen arkistonumero kirjataan Digia-Tarkastajan kohdetietoihin.

Turun kaupungilla on käytössä taloushallintaohjelma SAP. Terveystalouden asiakkaiden laskutus tapahtuu kaupungin talouspalvelukeskuksessa (Taitoa) SAP:in kautta. Lasku muodostetaan Digia-

Tarkastajassa, josta on reskontra SAP:iin. Asiakkaan laskutustiedot perustuvat yritys- ja yhteisötunnukseen (Y-tunnus). Ostolaskut tarkastetaan ja hyväksytään SAP-ohjelmassa.

2.5 Viestintä

Ympäristöterveydenhuolto noudattaa Turun kaupungin viestintästrategiaa. Viestinnän toimintaohjeet ja yhteystiedot on koottu Turun kaupungin intranettiin (Netku) kohtaan viestintä. Ympäristötoimialan viestintää hoitaa tiedottaja Risto Lahtinen. Eviran internetsivuilla on koottu kriisitilanteissa tarvittavien muiden valvontaviranomaisten yhteystiedot.

Viranomaisten yhteistyötä on suunniteltu ja harjoiteltu tiedonsiirtoa tehostamalla. Yksi tärkeimmistä tavoitteista on, että pelastustoimella on käytettävissään mahdollisimman hyvin eri organisaatioiden asiantuntija-apu ja tarpeelliset tiedonvaihtokanavat, jotta monien viranomaisten osaamista vaativissa häiriötilanteissa saadaan luotua tilannekuva nopeasti ja kattavasti. Ympäristöterveydenhuollon johtaja osallistuu toimintaan ympäristöterveydenhuollon edustajana.

Viestintään kuuluvat asiakaspalvelu, neuvonta ja tiedottaminen. Asiakaspalveluun ja neuvontaan osallistuu koko henkilökunta. Ympäristöterveydenhuollon toimistossa ja internetissä kotisivuilla on saatavana lomakkeita ja kirjallisia ohjeita erilaisiin tarkoituksiin. Lomakkeiden käytössä opastetaan tarvittaessa. Toimistossa on päivisin paikalla päivystävä terveystarkastaja sekä toimistohenkilö. Tarvittaessa järjestetään asioiden selvittämiseksi neuvotteluja. Neuvontaa ja opastusta annetaan myös tarkastuskäyntien yhteydessä mm. lainsäädännön vaatimuksista. Merkittävistä toimintaan vaikuttavista lainsäädännön muutoksista tiedotetaan asianosaisille kotisivuilla, tarkastuskäyntien yhteydessä ja tarvittaessa kohdenetusti kirjeitse tai sähköpostilla. Ympäristöterveydenhuolto osallistuu Turussa vuosittain järjestettäviin ruokamessuihin omalla osastollaan, johon kootaan ajankohtaisia aiheita ympäristöterveydenhuollosta.

Ympäristöterveydenhuollon asiakaspalautevastaavana toimivat toimistonhoitaja Tamara Fomin ja toimistosiihteeri Jaakko Ilkko. Palautteet saapuvat vastuuhenkilöille kaupungin sähköisen palautepalvelun kautta ja he jakavat palautteet vastattaviksi ao. henkilöille. Asiakaspalautejärjestelmän tarkoitus on palvella kuntalaisia mahdollisimman hyvin sekä parantaa toimintaa ja sen laatua.

Turun kaupungin sosiaalisen median ohjeet on julkaistu Dotkussa (kaupungin intranet) osoitteessa http://dotku.adturku.fi/yhteiset/matriisitoiminnot/viestinta/Sosiaalisen_median_ohjeet/Kotisivu.aspx. Ohje on tarkoitettu kaikille kaupungin työntekijöille; sellaisille, jotka käyttävät somea yksityishenkilöinä vapaa-ajallaan tai käyttävät sosiaalisen median palveluita työssään.

Ympäristöterveydenhuollossa tiedottamisesta on vastuussa tulosaluejohtaja. Kriisitilanteissa noudatetaan ko erityistilannetta varten laadittuja ohjeita ja/tai päätetään viestinnästä tapauskohtaisesti asiaa hoitavien tahojen kesken.

Viestinnän vastuuhenkilöt:

Turun kaupungin konsernihallinto: viestintäjohtaja Saara Malila P. 044 907 5710, 262 7591

Ympäristötoimiala: tiedottaja Risto Lahtinen P. 050 3101655

Ympäristöterveydenhuollon tulosalue: ympäristöterveydenhuollon johtaja Liisa Palmu P.(02) 266 1360, 050 407 1524

2.6 Valvonnan maksullisuus

Kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen valvonta on pääsääntöisesti maksullista. Kuntien valvonnasta perimät maksut eivät kata kaikkia valvonnasta aiheutuvia kustannuksia. Valvontamaksuilla on oleellinen merkitys ympäristöterveydenhuollon resurssien turvaamisessa. Keskusvirastot pitävät tärkeänä, että kunnissa perittäisiin maksuja kaikista niistä ympäristöterveydenhuollon suoritteista, joista lain mukaan voidaan periä maksu. Maksullisuuden periaatteena on, että valvonnasta perit-

tävät maksut eivät saa ylittää todellisia kustannuksia. Lisäksi kunnan talousarviossa on varattava varoja ylläpitäviin tilanteisiin kuten esimerkiksi elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden varalle tai valitustapausten selvittämiseksi. Näistä kunta ei voi periä maksua.

Kunnan lakisääteisistä tehtävistä, kuten ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisesta valvonnasta, toiminnanharjoittajilta perittävien maksujen on perustuttava lakiin. Ympäristöterveydenhuollon lakien yhteisenä lähtökohtana on, että valvontasuunnitelmien mukaisista tarkastuksista peritään taksan mukainen maksu. Täten myös valvontaprojekteihin tai -hankkeisiin liittyvät tarkastukset ovat maksullisia, jos ne on kirjattu kunnan valvontasuunnitelmaan. Myös uusintatarkastukset ovat pääsääntöisesti maksullisia, jos ne tehdään hallinnollisen päätöksen noudattamisen valvomiseksi. Muiden toimenpiteiden, kuten kohteen hyväksymisen, ilmoituksen käsittelyn ja niihin liittyvien tarkastusten maksullisuudesta on säädetty kussakin ympäristöterveydenhuollon laissa erikseen.

Maksujen periminen suunnitelmallisesta valvonnasta edellyttää kunnassa hyväksyttyä valvontasuunnitelmaa ja maksutaksaa. Kuntaliitto on ohjeistanut kuntia yleiskirjeellään (21/80/2006) ja 10/80/2011 ympäristöterveydenhuollon maksullisuudesta, taksojen laatimisesta sekä taksojen ja suunnitelmien hyväksymismenettelyistä.

Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta on hyväksynyt voimassa olevat terveysvalvonnan taksat ja maksut 28.10.2014 § 318 (liite 4). Viranomaistoiminnan taksa perustuu käytettyyn työaikaan ja se on 60 €/h, mikä vastaa syntyneitä kustannuksia ja valtakunnallista tasoa. Taksat ja maksut tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa. Taksa on kuntalaisten ja toimijoiden nähtävillä terveysvalvonnan internetsivuilla sekä ympäristöterveydenhuollon toimistossa osoitteessa Linnankatu 55 K 20100 Turku.

Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, voidaan viivästyneelle määrälle periä vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n momentin tarkoittaman korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta voidaan periä viiden euron suuruinen viivästysmaksu, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

Keskusvirastoilla on velvollisuus korvata kunnille sellainen työ, joka liittyy keskusvirastojen pyytämiin tehtäviin, jotka eivät lain mukaan kuulu kunnalle. Tämä koskee keskusvirastoista kuntien toimeenpantavaksi ohjaamia tarkastuksia, näytteenottoja, tutkimuksia ja selvityksiä, jotka laissa säädetään viraston tehtäviksi tai jotka liittyvät viraston ohjeiden valmisteluun. Esimerkiksi: Valtio korvaa kunnille aiheutuneet kustannukset sellaisista elintarvikevalvonnan tarkastuksista, näytteenotoista, tutkimuksista ja selvityksistä, jotka elintarvikelaissa säädetään Elintarviketurvallisuusviraston tehtäviksi tai jotka liittyvät säädösten tai Elintarviketurvallisuusviraston ohjeiden valmisteluun. Lain 30 §:n 4 kohdan mukaisten valvontatehtävien suorittamisesta valtio korvaa kunnille ainoastaan näytteiden tutkimuskustannukset.

Valtakunnallisesti maksuilla katetaan keskimäärin 5 - 15 % valvonnan kustannuksista. Terveystieteiden tutkimuskeskuksissa suunnitelmallisen valvonnan osuus valvonnasta on pienempi kuin elintarvikevalvonnassa. Turussa terveysvalvonnan yksikössä tulot kattoivat 27 % toimintamenoista. Koko ympäristöterveydenhuollossa tulot kattoivat 45 % toimintamenoista. Toimintamenot eivät sisällä mm. vuokratkustannuksia. Valvonnan maksullisuuteen valmistellaan lainsäätömuutoksia, jotka tähtäävät vuosimaksuun tupakkavalvonnan tapaan.

Terveysvalvonnassa maksuja peritään:

- A) Elintarvikelaissa (23/2006) säädettyihin kunnan viranomaisen suoritteista, jotka koskevat
 - 1) laitosten hyväksymistä ja muun kuin 13 §:n 3 momentissa tarkoitetun elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelyä;
 - 2) kunnalliseen valvontasuunnitelmaan sisältyvää tarkastusta, näytteenottoa ja näytteen tutkimista;
 - 3) Euroopan unionin ulkopuolelle elintarvikkeita vievien elintarvikehuoneistojen valvontaa siltä osin kuin vienti ostajamaan vaatimuksesta edellyttää tavallista kattavampaa valvontaa; sekä

- 4) elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen perustuvien elintarvikelain 7 luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden valvomiseksi tapahtuvasta tarkastuksesta.

Kunta perii lisäksi maksun muustakin valvonnasta sekä siihen liittyvistä tarkastuksista ja tutkimuksista sellaisena, kuin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 882/2004 artikloissa 27 ja 28 säädetään.

- B) Terveydensuojelulaisissa (763/1994) säädettyihin kunnan viranomaisen suoritteista, jotka koskevat
- 5) terveydensuojelulain 13 § mukaisista toiminnoista tehtävien ilmoitusten käsittelyä sekä ;
 - 6) terveydensuojelulain 18 § mukaisen laitoksen hyväksymistä;
 - 7) kunnalliseen valvontasuunnitelmaan sisältyvää tarkastusta, näytteenottoa ja näytteen tutkimista;
 - 8) 6 §:n nojalla myönnettyjä todistuksia (laivatarkastukset);
 - 9) 6 §:ssä tarkoitettuun kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvontaa silloin, kun määräysten antaminen perustuu tämän lain säännösten noudattamatta jättämiseen;
 - 10) 13 §:n nojalla tehtyjen ilmoitusten perusteella annettujen määräysten valvontaa;
 - 11) 18 §:n nojalla tehdyn hakemuksen perusteella annettujen määräysten valvontaa sekä 20 §:ssä edellytettyyn talousveden laadun valvontaa ja tarkkailua;
 - 12) 29 §:ssä edellytettyyn uimaveden säännöllistä valvontaa.
 - 13) asunnossa tai muussa oleskelutilassa suoritettua mittausta, näytteenottoa, tutkimusta ja selvitystä, joka liittyy 26 §:n mukaisten terveyshaittojen selvittämiseen (arvonlisäverollinen);
 - 14) kaivon omistajalta talousvesitutkimuksista silloin, kun kysymys ei ole 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua talousvettä toimittavasta laitoksesta (arvonlisäverollinen).
- C) Tupakkalain (693/1976) säädettyihin kunnan viranomaisten suoritteisiin, jotka koskevat
- 15) 10b §:ssä tarkoitetun myyntiluvan myöntämistä
 - 16) 10b §:ssä tarkoitetun myyntiluvan vuotuista valvontamaksua
 - 17) 14a §:ssä tarkoitetun kunnan valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia;
 - 18) 14a §:ssä tarkoitettuun kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvontaan silloin, kun määräysten antaminen perustuu tämän lain säännösten noudattamatta jättämiseen.
- D) Kuluttajaturvallisuuslaissa (970/2011) säädettyihin suoritteisiin, jotka koskevat
- 19) 22 §:ssä tarkoitetun valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia;
 - 20) annetun päätöksen noudattamista koskevia tarkastuksia;
 - 21) 6 §:ssä tarkoitetun palvelun tarjoamisen aloittamista, toiminnan olennaista muuttamista ja palvelun tarjoajan vaihtumista koskevan ilmoituksen vastaanottamista ja siitä ilmoittamista toiminnanharjoittajalle (jäljempänä ilmoituksen käsittely).
- E) Lääkelaisissa (395/1987) säädettyihin kunnan viranomaisten suoritteisiin, joka koskevat
- 22) 54a §:ssä tarkoitetun myyntiluvan myöntämistä;
 - 23) 54a §:ssä tarkoitetun myyntiluvan vuotuista valvontamaksua.

2.7 Erityistilanteisiin varautuminen

Osassa ympäristöterveydenhuollon lakeja (EL 46 §, EtL 43 §, TsL 8 §, KuTuL 24 §) ja keskusvirastojen ohjeita veloitetaan ao. viranomaisia laatimaan erityistilanteisiin varautumista koskeva suunnitelma. Keskusviranomaiset ovat laatineet ohjeita ympäristöterveydenhuollon eri toimialojen erityistilanteita var-

ten. Valtakunnallisesti yleiset häiriötilanteisiin varautumisen periaatteet on kirjattu Valtioneuvoston periaatepäätökseen 16.12.2010 "Yhteiskunnan turvallisuusstrategia" (YTS). Strategia muodostaa varautumisen ja kriisijohtamisen yhteisen perustan yhteiskunnan kaikille toimijoille. Sitä täydentävät ja syventävät eri hallinnonalojen valmistelemat muut varautumiseen ja häiriötilanteiden hallintaan liittyvät strategiat sekä ohjausasiakirjat.

STM:n Ympäristöterveyden erityistilanteet – opas on tarkoitettu ympäristöterveyden erityistilanteisiin varautumisen ja viestinnän ohjeeksi. Opas täydentää paikallista toimintaohjetta, joka on pääasiallinen toimintaohje erityistilanteessa.

Ympäristöterveydenhuollon erityistilanteisiin varautumiseen liittyviä ohjeita ja suunnitelmia:

Erityistilanteisiin liittyviä toimintaohjeita:

Evira	Toiminta elintarvikkeisiin liittyvissä terveystilanteissa – ohje elintarvikevalvontaviranomaisille, 2012 Eviran valmiussuunnitelmat helposti leviävien eläintautien varalta
Tukes	Erityistilanteet kunnan tuoteturvallisuusvalvonnassa. Kuluttajaviraston julkaisusarja 1/2006
Valvira	Talousveden laadun turvaaminen erityistilanteissa –opas
STM	Ympäristöterveyden erityistilanteet. Opas ympäristöterveydenhuollon työntekijöille ja yhteistyötahoille, 2010

Sisäasiainministeriö

Säteilyvaaratilanteet – toimijoiden vastuut ja tehtävät, 2012

Erityistilanneviestintään liittyviä julkaisuja:

Kuntaliitto Ohjeita ja oppaita kuntien viestintään, mm. Varaudu, 2009

Vesi- ja viemäriulaitosyhdistys (VVY)

Vesihuoltolaitoksen kriisiviestintäohje

Valvontaviestintä erityistilanteissa tapahtuu etukäteen suunniteltuja viestintäkanavia ja -tapoja käyttäen. Viranomaisilla on käytössään valtakunnallinen suojattu viranomaisradioverkko VIRVE. VIRVE-puhelin on ympäristöterveydenhuollon johtajalla. Kaupungin kriisiviestintäohje on intranetissa (Netku) kohdan viestintä- alla. Kuntaliitto on vuonna 2009 julkaissut internetissä Varaudu-nimisen oppaan kunnan viestintään kriisi- ja erityistilanteissa, joka löytyy myös Netkun viestintä-ohjeista. Oppaassa on koottu yleisellä tasolla yhteen viestinnän toimintaperiaatteet ja käytännön ohjeet kuntien toimintaan liittyvissä kriiseissä. Viestintää erityistilanteissa on käsitelty STM:n julkaisemassa Ympäristöterveyden erityistilanteiden oppaassa (luku 11). Myös Vesi- ja viemäriulaitosyhdistys (VVY) on julkaissut verkkojulkaisun Vesihuoltolaitoksen kriisiviestintäohje ja Kuluttajavirasto julkaisun Erityistilanteet kunnan tuoteturvallisuusvalvonnassa (1/2006). Evira on ohjeistanut viestintää erityistilanteissa terveystilanteissa ja eläinlääkintähuollon oppaissa ja ohjeissa.

Ympäristöterveydenhuollolla on valmiussuunnitelma, joka tukeutuu edellä mainittuihin viranomais- ja muihin ohjeisiin. Suunnitelmasta vastaa tulosaluejohtaja. Ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelma on luettavissa osoitteessa U:\Ympäristöterveydenhuolto\Yleinen terveystilanne\Yleistä\.

Turun hyvinvointitoimialalle on nimitetty erikseen pandemiatyöryhmä, joka on valmistellut varautumissuunnitelman influenssapandemiaa varten. Lisäksi toimii infektio-työryhmä, joka käsittelee mm. epidemioiden torjuntaa. Tulosaluejohtaja osallistuu tarvittaessa molempiin ryhmiin.

Ympäristöterveydenhuolto on huomioitu myös hyvinvointitoimialan erityistilannesuunnitelmassa ja yhteystiedot on kerätty ympäristöterveydenhuollon hälytyskaavioon. Ympäristöterveydenhuolto osallistuu tarvittaessa hyvinvointitoimialan kriisiviestintä- ja erityistilanneharjoituksiin.

Turun vesiliikelaitos on laatinut kriisiviestintäsuunnitelman, joka on terveystarkkailun käytettävissä. Mahdollisia tilanteita on myös harjoitettu yhdessä.

Kuluttajaturvallisuuslainsäädännön soveltamisalueelle kuuluvat erityistilanteet on kuvattu kappaleessa 3.6.

2.8 Ruokamyrkytys-epidemioiden selvittäminen ja selvitystyöryhmä

Epidemioiden selvittäminen kuuluu kunnan tehtäviin ja niiden selvittämiseen on varauduttava myös budjetissa. Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä edellyttää, että elintarvike- ja terveydensuojeluvalvontaviranomainen nimeää epidemioiden selvittämiseksi työryhmän. Työryhmään tulee kuulua tartuntataudeista vastaava lääkäri, terveyskeskuksen tartuntatautiyhdyshenkilö, elintarvikelaissa ja terveydensuojelulaisissa tarkoitettu valvontaa johtava viranhaltija, virkaeläinlääkäri, elintarvikkeiden, talousveden ja uimaveden laatua valvova viranhaltija ja vesihuollosta vastaavan tahon edustaja.

Turussa on nimetty elintarvikkeiden - ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvitystyöryhmä, johon kuuluvat

- tartuntatautilääkäri Jane Marttila P. 040 595 3682, s-posti: jane.marttila@turku.fi
- tartuntatautihoitaja Anna-Maija Puukka, P. 02 266 1143, s-posti: anna-maija.puukka@turku.fi
- va. tulosaluejohtaja Liisa Palmu P. 266 1360, s-posti liisa.palmu@turku.fi
- asianomaisen alueen terveystarkastaja (266 1073 päivystys)
- kaupungineläinlääkäri Sirpa Kemilä P. 040 547 2035

Vesiepidemian ollessa kyseessä mukaan kutsutaan

- vesilaitoksen johtaja Irina Nordman P. 2633 2120, p. 050 561 0793, s-posti: irina.nordman@turku.fi
- käyttöpäällikkö Liisa Piirtola P. 2633 2251, p. 050 310 1699 s-posti: liisa.piirtola@turku.fi

Zoonosin ollessa kyseessä mukaan kutsutaan

- valvontaeläinlääkäri Pia Pouri P. 044 907 3854, s-posti: pia.pouri@turku.fi

Ryhmä kokoontuu tarvittaessa. Kokoontokutsujana voi olla kuka vaan ryhmän jäsenistä ja ryhmää laajennetaan tarvittaessa esim. kaupungin tiedotuksen edustajalla.

Ohjeita epidemioiden selvittämisestä, näytteenotosta, tutkimuksista ja raportoinnista on Eviran internet-sivulla

http://www.evira.fi/portal/fi/evira/asiointi/sahkoinen_asiointi/elintarvikkeet/ruokamyrkytys-epidemioiden_raportointi_rymy/

Epäily- ja selvitysilmoitukset tehdään ruokamyrkytys-epidemiarekisteritietojärjestelmään (RYMY), joka on THL:n ja Eviran yhteinen. Epäilyilmoitus tehdään mahdollisimman pian epidemian havaitsemisen jälkeen ja selvitysilmoitus viimeistään kolmen kuukauden kuluttua selvityksen päättymisestä.

Järjestelmän osoite on <https://palvelut2.evira.fi/rymy/>

Epäilyilmoituksen tekemiseen kunta ei tarvitse käyttäjätunnusta. Selvitysilmoitukseen tarvittavan kunkohtaisen käyttäjätunnuksen kunta saa Evirasta.

Käyttäjätunnus ja salasana ovat ympäristöterveydenhuollon johtajalla ja kaupungineläinlääkärillä ja tarvittaessa saatavissa Evirasta.

2.9 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikelaki ja terveydensuojelulaki edellyttävät, että valvontasuunnitelmassa esitetään hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu. Turun ympäristöterveydenhuolto käyttää 1.9.2008 alkaen tehdyn

sopimuksen perusteella Eurofins Scientific Oy:tä, jolla on toimipiste Raisiossa. Sopimus oli alun perin voimassa 2011 loppuun ja jatkuu sen jälkeen 12 kk kerrallaan, ellei jompikumpi osapuoli irtisano sopimusta vähintään 6 kk ennen sopimuskauden päättymistä. Evira on hyväksynyt laboratorion tutkimaan viranomaisnäytteitä. Eurofins käyttää alihankintana vesinäytteiden tutkimiseen Lounais-Suomen vesi ja ympäristötutkimus Oy:tä, joka on myös Eviran hyväksymä.

Eurofinsin kanssa tehdyssä sopimuksessa on huomioitu valvonnan tarpeet analyysivalikoiman, akkreditoinnin, erityistilanteiden palvelun (esim. epidemiat), tutkimusten, näytteiden toimittamisen sujuvuuden ja taloudellisuuden suhteen. Säteilyturvakeskuksen ja Turun kaupungin välillä tehdyn sopimuksen nojalla aikaisemmin Turun kaupungin omassa laboratoriossa ollut säteilymittari on sijoitettu Lounais-Suomen vesi- ja ympäristö tutkimus Oy:n tiloihin.

Terveydensuojeluun liittyviä asumisterveystutkimuksia suoritetaan Turun yliopiston Aerobiologian yksikössä, joka on Eviran hyväksymä.

Kaikki Eviran rekisteröimät laboratoriot ovat akkreditoituja tai arvioituja.

3. Valvonnan toimialat

3.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvontaan on laskettu olevan käytettävissä yhteensä 1690 htpv (taulukko 2.2b), josta suunnitelmalliseen valvontaan 1226 htpv eli 5,6 htv (liite 2 kohta 1). Kokonaisvalvontaan tarvitaan 1,5 – 2 x suunnitelmallisen valvontaan tarvittava resurssi, mikä tarkoittaa 8 – 11 htv. Tarkastuksia suorittavia henkilöitä on elintarvikevalvonnassa seitsemän (kuusi terveystarkastajaa ja yksi eläinlääkäri).

Elintarvikevalvonnan tulee olla yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäistä terveysvaaroja ja suojata kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Elintarvikevalvontakohteita ovat esim. hyväksyntää edellyttävät ja ilmoituksenvaraiset elintarvikehuoneistot, alkutuotantopaikat ja kontaktimateriaalialan (elintarvikkeen kanssa kosketuksiin tuleva materiaali) toimijat. Valvontaviranomaisella tulee olla kohteista ajan tasalla olevat tiedot. Turussa tiedot on koottu alkutuotantopaikkoja lukuun ottamatta valvonnan Digia-Tarkastaja tiedonhallintaohjelmaan. Alkutuotantopaikoista on rekisteritiedot erillisessä arkistossa. Alkutuotantopaikat, joilla on elintarvikehuoneistotoimintaa, ovat kohteina Digia-Tarkastajassa.

Elintarvikelakia on 1.9.2011 alkaen uudistettu siten, että useimpien elintarvikehuoneistojen ennakkohyväksynnästä on luovuttu ja siirrytty ilmoitusmenettelyyn. Ilmoitus tulee tehdä ennen toiminnan aloittamista. Hyväksyntää edellyttävät vain eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevät laitokset ja tietyt laajalaiset toiminnat. Ensimmäinen tarkastus ilmoitettuun elintarvikehuoneistoon tehdään Eviran ohjeen mukaan pääsääntöisesti 1, 3 tai 6 kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta, ottaen huomioon harjoitetavan toiminnan luonne ja laajuus. Tarkastus voidaan tehdä jo ennen toiminnan aloittamista, jos ilmoituksen johdosta on syytä epäillä, että elintarviketurvallisuus tai kuluttajansuoja saattaa vaarantua, ellei riskien hallintakeinoista varmistuta ennen aloittamista. Valvonnan painopiste on jälkivalvonnassa, mikä tarkoittaa käytännössä kentällä tapahtuvan valvonnan ja mahdollisten hallinnollisten pakkotoimenpiteiden lisääntymistä.

Oiva-järjestelmä

OIVA-järjestelmän mukainen valvonta aloitettiin 1.5.2013 ravitsemisliikkeissä ja elintarvikemyymälöissä. OIVA-tarkastus tehdään Eviran mallin mukaisesti ja tarkastustulokset julkistetaan Eviran internet-sivulla www.oivahymy.fi ja 1.1.2014 alkaen ne on pitänyt laittaa asiakkaiden näkyville myös valvontakohteessa. OIVA-järjestelmään tulivat 2013-2014 elintarvikkeiden vähittäismyynti- ja tarjoilupaikat ja muut ilmoituksenvaraiset elintarvikehuoneistot tulevat OIVAn piiriin 1.1.2015. Laitosten OIVA-valvonta alkaa 1.5.2015. Mahdollisuuksien mukaan koko elintarvikevalvontahenkilöstö osallistuu Eviran järjestämään OIVA-koulutukseen.

Tarkastuksen sisältö

Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla tarkastetaan mm. elintarvikehuoneiston soveltuvuus toimintaan, omavalvontasuunnitelman sisältö ja toteutuminen, asiakirjat, laitteet, tuotteet sekä toiminta. Suunnitelmallisen, OIVA-järjestelmään kuuluvan elintarvikevalvonnan tarkastusohjeet ovat viranomaisille tarkoitettuna Eviranetissä <https://eviranet.evira.fi>, josta löytyy myös tulkintaohjeita tarkastajien esittämiin kysymyksiin. Tarkastusohjeet ja arviointikriteerit ovat myös kaikkien luettavissa sivulla www.oivahymy.fi. Ohjeisiin sisältyvät arviointikriteerit, joiden perusteella kohde saa arvosanan A-D. Kutakin kirjainta vastaa hymynaama – mitä parempi arvosana, sitä leveämpi hymy. A on oivallinen. Arvosanat C ja D edellyttävät aina uusintatarkastusta viimeistään kahden viikon kuluttua puutteiden korjaamiseen annetusta määräajasta. D edellyttää määräyksen antamista eli ns. pakkotoimea. 14.8.2014 tehdyn yhteenvedon perusteella Turussa jakauma oli seuraava: A 21 % (34), B 57 % (50), C 21 % (15) ja D 1 % (1). Tämä vastasi melko hyvin valtakunnallista tasoa (suluissa).

Muita tarkastus- ja toimintaohjeita on laatujärjestelmässä osoitteessa O:\Ympäristöterveydenhuolto \ Terveysvalvonta \ Yleistä \ LAATUJÄRJESTELMÄ ELVA. Vanhoja kiinteistöjä on paljon ja niissä on usein ongelmia ilmanvaihdossa sekä rakenteissa, minkä vuoksi tarvittaessa toimitaan yhdessä rakennusvalvonnan kanssa. Tarkastukset tehdään, kun kohteessa on toimintaa ja ainakin osa tarkastuksista ennalta ilmoittamatta. Tarkastus katsotaan tehdyksi ennalta ilmoittamatta myös silloin, kun toimija ei ehdi korjata tarkastettavaa asiaa ilmoittamisen ja tarkastuksen välisenä aikana. Tarkastuksista joudutaan sopimaan ennakolta, kun on välttämätöntä varmistaa vastuuhenkilön paikalla olo. Tietyt tarkastukset voidaan tehdä toimistossa asiakirjatarkastuksena (esim. omavalvontasuunnitelman tai pakkausmerkintöjen tarkastus). Kun elintarvikehuoneisto on perustettu toimijan kotiin, tehdään tarkastus kotirauhan suojaamisen vuoksi asiakirjatarkastuksena, ellei ole kyseessä terveysvaaraepäily.

Toimijalle laaditaan tarkastuksesta aina tarkastuspöytäkirja, johon kirjataan tarkastetut asiat ja puutteet korjausaikatauluineen. OIVA-järjestelmässä tarkastuspöytäkirja muodostetaan Digiasa, mutta lähetetään toimijalle suoraan keskitetyn järjestelmän kautta. Epäkohtien korjaamisesta ja aikataulusta sovitaan toimijan kanssa ja Digiaan kirjataan, kun toimija on toteuttanut korjaukset. Puutteiden korjaaminen todetaan tekemällä uusi OIVA-tarkastus määräajan jälkeen. Tarkastuspöytäkirja annetaan aina toimijalle. Mikäli toimija ei korjaa puutteita sovitussa aikataulussa, ryhdytään pakkokeinoihin, joista lain edellyttämissä tapauksissa on lautakunnan tai laajuudesta riippuen keskusviranomaisen päätettävä.

Valvonnan laatujärjestelmän päivitystä jatketaan myös elintarvikevalvonnan osalta. Valvonta-asetuksen mukaan viranomaisen on harjoitettava virallista valvontaa dokumentoitujen menettelyjen mukaisesti. Eviran laatimia malliasiakirjoja käytetään mahdollisimman paljon.

Hallinnolliset pakkokeinot elintarvikevalvonnassa

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään, kun toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Evira on laatinut viranomaisille vuonna 2008 oppaan nro 100011/1 hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä ja päätösmalliohjeen nro 10110/1 elintarvikelain (23/2006) mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishukka, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen.

Elintarvikelain 32 §:n mukaan hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa toimivaltaa voidaan kunnassa siirtää kunnan viranhaltijalle lievempien pakkokeinojen osalta. Tällaisia ovat:

- elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen;
- kielto;
- elintarvikkeen markkinoilta poistaminen ja yleinen tiedottaminen;
- haltuunotto; ja
- elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös.

Sen sijaan esimerkiksi päätöksen uhkasakon asettamisesta kunnan viranhaltijan antaman määräyksen tehosteeksi tekee aina lautakunta. Vaikka toimivaltaa hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön ei olisi siir-

retty elintarvikevalvontatehtäviä suorittavalle kunnan viranhaltijalle, kuten terveystarkastajalle tai kaupungineläinlääkärille, viranhaltija on kiireellisissä tapauksissa oikeutettu antamaan määräyksiä epäkohdan poistamiseksi, asettamaan kieltoja sekä tekemään haltuunottoa koskevan päätöksen. Tällainen viranhaltijapäätös on viipymättä saatettava delegoitua toimivaltaa käyttävän viranhaltijan käsiteltäväksi.

Turussa elintarvikevalvontaviranomainen on ympäristötoimialan johtosäännön mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

Joitakin hallinnollisia pakkokeinoja voi käyttää ainoastaan Evira (esimerkiksi markkinointikielto). Eviralla on mahdollisuus myös nk. laaja-alaisten pakkokeinojen käyttöön, eli virasto päättää tiettyjen hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä silloin, kun päätös koskee yhtä kuntaa laajempaa aluetta. Elintarvikelain 64 §:n mukaan Evira voi päättää pakkokeinojen käyttämisestä yhdenkin kunnan alueella, jos se perustellusta syystä arvioi, että kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen toimet ovat riittämättömiä terveysvaaran estämiseksi. Tätä nk. otto-oikeutta Evira voi käyttää vain poikkeuksellisissa, tarkoin säännellyissä tilanteissa.

Elintarvikelaissa ei ole hallintomenettelyä koskevia säännöksiä, vaan sovellettaviksi tulevat hallintolain (434/2003) säännökset (kuuleminen, josta on malliasiakirja nro 10117/1, päätöksen perusteleminen jne.) Mikäli viranomainen katsoo, että pakkokeinopäätös on mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta pantava heti täytäntöön, tämä täytyy päätöksessä nimenomaisesti todeta. Elintarvikealan toimija vastaa niistä kustannuksista, joita toimijalle aiheutuu viranomaisen pakkokeinopäätöksistä. Rangaistus seuraamuksista säädetään sekä elintarvikelaissa (10 luku) että rikoslaissa (39/1889, muutos 400/2002). Elintarvikelaissa säädetään elintarvikerikkomuksesta, josta voidaan tuomita sakkorangaistukseen. Rikoslaisissa säädetään terveysrikoksesta, josta voidaan tuomita sakko- tai vankeusrangaistukseen. Elintarvikevalvontaviranomaisilla on elintarvikelain 79 §:n nojalla velvollisuus tehdä tutkintapyyntö esitutkintaviranomaisille kaikista elintarvikelainsäädännön rikkomuksista lukuun ottamatta tilanteita, joissa teko tai laiminlyönti on vähäinen. Vähäisistäkin laiminlyönneistä voidaan tehdä ilmoitus, jos kyse on niskoittelusta viranomaisen kieltoja ja määräyksiä vastaan.

Ensisaapumisvalvonta

Evira on vastannut 1.5.2008 alkaen valtakunnallisesti ensisaapumisvalvonnasta (EU:n sisämarkkinatuonnista). Turun kaupunki on tehnyt sopimuksen Eviran kanssa ensisaapumisvalvonnan järjestämisestä *Turun kaupungin alueella. Valvonnasta vastaa laitოსvalvontaa hoitava kaupungineläinlääkäri. Evira laatii vuosittain ensisaapumisvalvontasuunnitelman, jota Turun kaupunki noudattaa. Valvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota komission asetuksen (EY 1688\2005) mukaisten salmonella-erityistakuiden täyttymiseen (sian-, naudan- ja siipikarjanliha sekä kananmunat) sekä muihin ns. riskielintarvikkeisiin (kypsentämätön liha, raakalihavalmisteet, lihavalmisteet, elävät simpukat ja äyriäiset). Lisäksi valvontaa kohdennetaan ottaen huomioon vastaanotettujen tuotteiden määrä ja laatu. Eviran laatima suunnitelma arvioidaan terveysvalvonnassa ja siihen on mahdollista esittää muutoksia. Tarkastusten määrää voi muuttaa riskien arviointiin perustuen ottaen huomioon vastaanotettavien elintarvikkeiden määrä ja laatu sekä toimijan omavalvonnan toimivuus. Tarkastuskohteita on n. 19 ja niihin on suunniteltu yhteensä 16 tarkastusta vuoden 2015 aikana.*

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Elintarvikevalvonnan elintarvikenäytteenottosuunnitelma on esitetty liitteessä 3. Suunnitelmassa esitetty näytteenotto on viranomaisvalvontaa. Se koostuu lainsäädännössä määritellyistä näytteenotosta sekä riskinarviointiin perustuvasta näytteenotosta eri valvontakohteissa ja siihen sisältyvät myös omat valvontaprojektit. Valvontasuunnitelmassa mainittujen näytteiden ottaminen ja tutkiminen on toimijalle maksullista. Näytteenottoa kohdistetaan erityisesti kohteisiin, joissa on elintarvikehygieenisia riskejä ja/tai omavalvonta on puutteellista.

Turku toteuttaa vuosittain kokemuseräiseen riskinarviointiin pohjautuvia omia elintarviketutkimusprojekteja. Vuodelle 2015 on suunniteltu seuraavat projektit:

1. helmi-huhtikuu:

näyte: kypsä kebabliha, kylmälaatikko

näytteenottoaika: kebab-pizzeriat

tutkimukset: aerobiset mikro-organismit, enterobakteerit, Staphylococcus aureus

2. kesä-elokuu

näyte: irtojäätelö

näytteenottoaika: jäätelökioskit

tutkimukset: aerobiset mikro-organismit, enterobakteerit

3. syys-lokakuu

näyte: luonnontuotteet, esim. sienet, viisi näytettä (sopimus STUKin kanssa)

näytteenottoaika: tori ja ulkomyyntipaikat

tutkimukset: Cs-137

4. syys-lokakuu

näyte: pintapuhtausnäyte luminometrillä 3-5 näytettä/kohde puhdistetulta työpinnalta

näytteenottoaika: lounasravintolat

tutkimukset: luminometri

5. loka-marraskuu

näyte: raaka jauheliha, itse valmistettu

näytteenottoaika: myymälä ja laitos

tutkimukset: aerobiset mikro-organismit, E.coli

Lisäksi tutkitaan projektina pakkausmerkintöjä elintarvikkeita valmistavissa elintarvikehuoneistoissa. Kohteina ovat sekä ilmoitetut elintarvikehuoneistot että laitokset. Suunniteltuja kohteita on 12 ja lisäksi varaudutaan verkkokaupoissa myytävien tuotteiden merkintöjen tarkastuksiin.

Eviran hankkeet ja projektit:

Evira ja kunnat panostavat 2015 uusien OIVA-ohjeiden käyttöön ottoon ja valvonnan yhdenmukaistamiseen. Lisäksi Evira järjestää jäljitettävyyssvalvontaprojektin ja elintarvikepatogeeniprojektin, joihin varaudutaan osallistumaan. Jäljitettävyyssvalvontaprojekti koskee sekä myynti- ja tarjoilupaiikkoja että sisämarkkinakauppaa. Vuosittaiseen kasvisten vierasainevalvontaan osallistutaan myös.

3.2 Terveysuojelu

Terveysuojeluun on varattu työaika 1008 htpv (taulukko 2.2b) ja siitä suunnitelmalliseen valvontaan 124 htpv. Terveysuojelun mukainen valvonta on suurelta osin suunnittelematonta, kuten asuntojen sisäilmaongelmat ja muut valitusten yhteydessä ilmenevät epäilyt terveysvaaroista. Terveysuojelulain mukaiset suunnitelmalliset valvonnan kohteet ovat useimmiten luvan- tai ilmoituksenvaraisia ja viranomaisen tekee hakemusta tai ilmoitusta koskevan päätöksen ennen kuin kohde tulee valvonnan piiriin. Päätöstä edeltää aina tarkastus. Valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintyminen.

Terveysuojelun suunnitelmallista valvontaa on yksinkertaistettu ohjelmakaudelle 2015 – 2019. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohteet, joissa oleskelu on lyhytaikaista ja jotka todennäköisesti eivät aiheuta terveyshaittaa. Näitä kohteita ovat:

- eläinten pitoon tarkoitettu rakennus tai aitaus asemakaava-alueella tai muulla vastaavalla alueella
- bingohallit, pelisalit ja -kasinot, tanssisalit ja -lavat
- kirkot, merimieskirkot sekä muut uskonnollisten yhdistysten tilat
- luentosalit ja auditoriot muualla kuin koulujen tai oppilaitosten yhteydessä
- teatterit, elokuvateatterit, ooppera- ja konserttisalit, sirkukset, baletti-, juhlahuoneistot sekä muut esityksiin ja tapahtumiin tarkoitetut sisätilat
- muut kokoontumis- ja juhlahuoneistot
- työtilat asuinrakennuksessa tai alueella, jossa on asuinhuoneistoja
- parturi- ja kampaamotoiminta
- solarium

- hautausmaat, yksityiset hautapaikat ja eläinten hautausmaat
- muut vastaavat laitokset tai huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa

Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistetut kohteet kuuluvat kuitenkin edelleen ilmoitusvelvollisuuden piiriin ja ilmoituksista tehdään päätös (TsL 13 §). Näiden kohteiden valvontaa tehdään yhteydenottojen perusteella. Nämä yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan sillä yleensä niiden taustalla on terveyshaittaepäily.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lausunnon terveydensuojelulain soveltamisesta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Lausunnon mukaan kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin viranomainen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Jos kotona tehtävästä terveydensuojelulain mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on aiheutunut tai epäillään aiheutuvan terveyshaittaa voi viranomainen asukkaan luvalla tehdä tarkastuksen kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tilat on rajattu kotirauhan piiriin kuuluvan alueen ulkopuolelle. Tarkastusoikeutta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tullaan tarkentamaan sosiaali- ja terveysministeriön säännösmuutoksella.

Kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määrittyy valvontakohteen yleinen tarkastustiheys. Tarkastusten perusteella kohteen riskit voidaan arvioida yksilöllisesti ja tarkastustiheyttä voidaan muuttaa sen mukaan tarvittaessa. Riskinarvioinnin kannalta merkittäviä tekijöitä ovat mm. altistuvien ihmisten määrä, altistavan tekijän vaarallisuus ja altistuksen kesto. Lisäksi riskiin vaikuttavat toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja asenne sekä huoneiston olosuhteet.

Riskiluokat:

Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).

Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)

Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa (matala riski).

Tarkastukseen varatun ajan tulee valtakunnallisen ohjeen mukaan olla vähintään kaksi tuntia, johon ei sisälly matka-aika. Tämän valvontasuunnitelman mukainen riskinarviointi ja tarkastustiheys perustuvat valtakunnallisen valvontaohjelman malliin.

2014 on ollut tavoitteena kirjata kaikki YHTI-kohteisiin tehdyt tarkastukset Digia-Tarkastajassa YHTI-järjestelmään. Laatujärjestelmää kehitetään edelleen.

Tarkastuksen sisältö

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira on laatinut terveydensuojelun valvontaohjeiston, jonka mukaan määräytyy tarkastusten sisältö. Valvontaohjeiston sisältämät tarkastusohjeet on otettu terveysvalvonnan käyttöön ja ne ovat O-asetelmalla osoitteessa O:\ Ympäristöterveydenhuolto \ Terveysvalvonta \ Yleistä \ LAATUJÄRJESTELMÄ TESU.

Valvonnan painopisteet 2015

Terveydensuojelun painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat haasteet.

Talousvesi

- Talousveden näytteenoton säädösten mukaisuus varmistetaan.
- Aloitetaan yhteistyössä lainsäädännössä määriteltyjen tahojen kanssa yhtenäisen erityistilannesuunnitelman laatiminen.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen laatii ja pitää ajan tasalla erityistilannesuunnitelman talousveden laadun turvaamiseksi. Erityistilannesuunnitelma on osa terveydensuojelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua kunnan terveydensuojelun valmiussuunnitelmaa. Erityistilannesuunnitelma on laadittava yhdessä muiden viranomaisten, talousvettä toimittavan laitoksen, sille vettä toimittavan ja muiden asianosaisten laitosten kanssa. Valvira on laatinut terveydensuojelulain 8 §:n mukaisen ohjeen talousveden laadun turvaamiseksi erityistilanteissa. Erityistilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi on sovitettava yhteen vesihuoltolaissa tarkoitettun vesihuoltolaitoksen häiriötilannesuunnitelman sekä muiden viranomaisten ja toimijoiden varautumiseen liittyvien suunnitelmien kanssa.

Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely

- Varmistetaan, että alla kuvattu toiminta ei aiheuta terveyshaittaa kohdentamalla näihin tarkastuksia.

Ihonkäsittelyssä infektioriski liittyy tilanteisiin, joissa viruspitoista verta tai bakteereja pääsee ihon läpi, limakalvolle (silmät, nenä, suu) tai rikkiäiselle iholle. Infektioriski voi syntyä esimerkiksi kauneushoitolassa annettavasta injektioista, tatuoinnista, erilaisista lävistyksistä ja kuppauksesta. Infektioriskin ehkäisyssä on tärkeää hoitotilan puhtaus ja riittävän tehokas välinehuolto. Kaikkien ihon läpäisevien ja rikutun ihon kanssa kosketuksissa olevien välineiden on oltava steriilejä. Lisäksi toiminnanharjoittajan hygieenisillä työtavoilla on suuri merkitys infektioiden ehkäisemisessä.

Terveydellisten olojen valvonta

- Asumisterveysasetuksen tuomat muutokset valvonnassa jalkautetaan käytäntöön ja opastetaan yhteistyötahoja ulkopuolisten asiantuntijoiden käytössä.
- 2015 TSL 13 § mukaisista huoneistoista tarkastetaan:
 - o yksityiset koulut ja oppilaitokset sekä AMK-yksiköt
 - o kehitysvammaisten hoito- ja palveluyksiköt, ensi- ja turvakodit, leikki- ja muu lasten päivätoiminta, lastenkodit
 - o leirikeskukset, vanhainkodit ja vanhusten tehostettu palveluasuminen, aikuisten päivähoitopalvelut, saunat, mielensterveys- ja päihdehuollon asumispalvelut
 - o tatuointipaikat ja liikuntatilat

Uudessa asumisterveysasetuksessa korostetaan sisäilmatutkimusten kokonaisarviointia, yhden yksittäisen ohjeiston ylitys ei välttämättä tarkoita terveyshaittaa. Terveydensuojeluviranomainen voi teettää tutkimuksia vain terveydensuojelulain (49 §) mukaisilla ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Nämä asiantuntijat ovat STM:n nimeämän toimijan sertifioimia henkilöitä. Sertifioidut henkilöt ovat osoittaneet asiantuntijuuden ja pätevyyden suorittamalla tarvittavan koulutuksen (tarkemmin uudessa asumisterveysasetuksessa). Kunnan viranomaisen ei enää tarvitse itse arvioida ulkopuolisen asiantuntijan pätevyyttä. Myös yhteistyö rakennusvalvontaviranomaisten kanssa on tärkeää.

Kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus on tarkastettava joka kolmas vuosi (terveydenhuoltolaki 1326/2010, 16 ja 17 §:t) ja ne on tarkastettava eri tahojen kanssa yhteistyössä (valtioneuvoston asetus Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2015 – 2019 neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011, 12 §). Terveydensuojeluviranomainen on toiminut Turussa koordinaattorina eri tahojen tarkastusten yhteensovittamiseksi. Näin yhteistarkastukset on saatu sovitettua terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan tarkastusrytmiin. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan toimintamallia ja ohjeita eri tahojen tarkastusten yhteensovittamisesta kouluympäristössä. Koulujen ja päiväkotien radonpitoisuuden vuosikeskiarvo on suositeltavaa kysyä tarkastuskäynnin yhteydessä. Uudessa asumisterveys-

asetuksessa on huomioitu komission asettama uusi radonin vuosikeskiarvo, joka saa olla enintään 300 Bq/m³. Jos toimijalla ei ole tietoa radonpitoisuudesta, on se kehoitettava mittaamaan seuraavaan tarkastuskertaan mennessä, mikäli rakennus sijaitsee ns. radon-alueella. Turku ei ole radonaluetta, mutta yksittäisiä kohonneita pitoisuuksia on kartoituksissa mitattu.

Terveydensuojelu sidosryhmissä

- 2015 kehitetään yhteistyötä kaavoituksen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Ympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen arvioinnin on sisällyttävä kaikkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tällaisia suunnitelmia ja hankkeita ovat mm. kaavoitus, ympäristöluvut, ympäristövaikutusten arviointimenettelyt sekä erilaiset rakennushankkeet, jne. Terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa on lisätty yhdeksi painopistealueeksi koko ohjelmakaudelle.

Suunnitelmalliseen valvontaan on suunnitelmassa varattu vain alle yksi htv, koska kohteiden tarkastustiheys on pääsääntöisesti harvempi kuin elintarvikevalvonnan kohteissa. Käytännössä tarkastuksia ei uusien kohteiden hyväksymistarkastusten ja toimijan vaihdosten johdosta tehtävien tarkastusten lisäksi juurikaan ehditä tekemään muille kuin painopistealueille. Valitusten perusteella toteutettavia asuntojen tai muiden kohteiden tarkastuksia ei voida etukäteen suunnitella. Niihin liittyy tyypillisesti uusintakäyntejä ja ne myös puuttuvat suunnitelmallisesta valvonnasta.

Turussa terveydensuojeluviranomainen on ympäristötoimialan johtosäännön mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät varsin tarkasti talous- ja uima-vesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. Terveydensuojelulain mukainen näytteenottosuunnitelma on esitetty liitteessä 4.

Talousvesivalvontaan kuuluvat Turun vesiliikelaitoksen jakama verkostovesi, pienempien vesilaitosten vesi, sekä elintarvikevalmistuksessa tai yleisessä käytössä olevien kaivojen/säiliöiden vesi. Myös alkutuotannossa käytettävää pesu- ja kasteluvettä valvotaan. Muissa kuin vesilaitoksissa keskitytään omavalvonnan toimivuuden valvontaan.

Uimavesivalvontaan kuuluu yleisessä käytössä olevien uima-altaiden vesi sekä yleisten uimarantojen vesi.

Uimahalleissa jatketaan pintahygienianäytteiden ottamista käyttäen ATP-mittaria.

Näytteet tutkitaan sopimuksen mukaisesti Eurofinsissä, joka käyttää vesitutkimusten osalta alihankintalaboratoriona Lounais-Suomen vesi ja ympäristötutkimus Oy:tä.

3.3 Tupakkalain valvonta

Tupakkavalvontaan on varattu yhteensä 141 htpv (0,6 htv), josta painopistealueiden suunnitelmallisen valvonnan laskennallinen tarve Turussa on 0,1 htv.

Turussa tupakkavalvontaviranomainen on ympäristötoimialan johtosäännön mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

Tupakkavalvonta on tyypillisesti muun valvonnan yhteydessä tehtävää valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöissä valvotaan tupakan myynnin ja ravintoloissa tupakoinnin laillisuutta. Tämän lisäksi erillistä pelkästään tupakkavalvontaa suoritetaan. Turussa tupakkavalvonnasta vastaa pääosin yksi terveystarkastaja, jolla on myös muita vastuualueita

Tupakkalain suunnitelmallista valvontaa on yksinkertaistettu ohjelmakaudelle 2015 -2019. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohteet, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kiellet-

ty. Tällaisia kohteita ovat muun muassa täysin savuttomat ravintolat, päiväkotien ja oppilaitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat. Tämä on vähentänyt huomattavasti suunnitelmallisen valvonnan laskennallista valvonta- ja resurssitarvetta. Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat tupakointitilalliset ravintolat ja tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikat.

Kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva tupakkalain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Tällaista ei-suunnitelmallista toimintaa ovat esimerkiksi erilaiset yllättävät valvontatapaukset, joita ei ole mahdollista sisällyttää etukäteen valvontasuunnitelmaan. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa, tupakkatuotteiden tai niiden tavaramerkkien esilläpitoa tai tupakointikieltojen rikkomista. Tällaiset yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan, sillä yleensä niissä on taustalla epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta. Lisäksi on huomioitava, että tupakkalain vähittäismyyntilupahakemusten käsittely, toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä toiminnan kehittäminen vaativat voimavaroja.

Tarkastustiheyden määrää kohteiden riskiarviointi. Koska kaikille kohteille ei ole mahdollista suorittaa riskiarviointia, tarkastustiheydessä käytetään valtakunnallisen valvontaohjelman esittämiä tiheyksiä. Kohteiden riskinarviointi suoritetaan sitä mukaa kun kohteet tarkastetaan.

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat:

Valvontahistoriasta ilmenevät aiemmat rikkomukset taikka muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin

Oma valvonnan puutteellisuus (tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti, ravintoloiden tupakointitilat)

Vuodenaika (tupakkatuotteiden myynnin osalta esimerkiksi koulujen alkaminen, tupakointikieltojen ja rajoitusten osalta esimerkiksi festivaalikaudet)

Tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä ja/tai mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vammaiset, sairaat)

Tarkastuksen sisältö

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminna tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset toteutuvat. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Kaikissa tarkastuksissa käytetään ohjeina valtakunnallisen valvontaohjelman tarkastusohjeita ja liitteinä olevia tarkastuslomakkeita. Tarkastusohjeet löytyvät O- asemalta osoitteessa O:\ Ympäristöterveydenhuolto \ Terveysvalvonta \ Yleistä \ LAATUJÄRJESTELMÄ TESU.

Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä voidaan kiinnittää huomiota myös tupakan myyntiä ja mainontakieltoa tupakkalain perusteella sekä nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä läkelain perusteella. Näissä tapauksissa elintarvikevalvontaa tekevä terveystarkastaja ilmoittaa havaitsemastaan epäkohdasta tupakkalakia valvovalle terveystarkastajalle epäkohdan korjaamista varten. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten oppilaitoksissa, voidaan terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä tarkastaa samalla tupakkalain noudattaminen.

Valvonnan painopisteet 2015

Tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljittelmien mainonnallisen esillepanon valvonta on valvontaohjelman painopisteenä koko suunnitelmakauden 2015-2019.

Mikäli valtakunnallisia tai alueellisia valvontaprojekteja järjestetään, niihin osallistutaan.

Suunnitelmallista valvontaa ei tehdä 2015, vaan keskitytään tupakkalupien käsittelyyn ja ilmoitusten perusteella todettujen epäkohtien hoitamiseen sekä kouluttaudutaan tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljitelmiä mainonnallisen esillepanon valvontaan.

Markkinoille tulee jatkuvasti uusia tuotteita, jotka joko käyttötarkoitukseltaan vastaavat tupakkaa tai muistuttavat muodoltaan läheisesti tupakkatuotteita ja tupakointivälineitä, mutta eivät sisällä tupakkaa tai sen vastiketta. Tällaisia tuotteita ovat muun muassa sähkösavukkeet, energia-/yrttinuuska sekä erilaiset tupakkatuotteiden tai tupakointivälineiden ulkonäköä mukailevat makeiset. Ne vetoavat usein erityisesti alaikäisiin ja saavat heidät kiinnostumaan tupakkatuotteiden käytöstä.

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Koska näytteenotto tupakkavalvonnassa on vähäistä, siitä ja soveltuvasta laboratoriosta sovitaan tarvittaessa erikseen Valviran kanssa.

3.4. Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta

Nikotiinivalmisteet, joita käytetään tupakasta vieroittamiseen, ovat lääkelain alaisia ja niiden myynti on luvanvaraista. Luvan myöntää ja myyntiä valvoo ympäristöterveydenhuolto. Valvonta tapahtuu pääasiassa muun valvonnan yhteydessä.

Turussa lääkelain mukainen nikotiinivalmisteita valvova viranomaisena on ympäristötoimialan johtosääntönsä mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

3.5 Kuluttajaturvallisuusvalvonta

Kuluttajaturvallisuusvalvontaan on varattu resursseja 85 htpv (0,4 htv) ja suunniteltu vuonna 2015 käytettäväksi yhteensä 138 htpv (0,6 htv), joka sisältää liitteen 2 mukaiset tarkastukset ja henkilöstön koulutautumista, toimistotöitä, asiakaspalautteiden käsittelyä, opastusta, tiedotusta ja pikaista tarkastusta/markkinoilta poisvetoa vaativia tehtäviä. Suunnitelmalliseen valvontaan tarvitaan laskennallisesti 0,4 htv. Turun kaupungin ympäristöterveydenhuollossa tuoteturvallisuuden kenttävalvonnasta vastaa muun työn ohella pääosin yksi terveystarkastaja ja yksi varahenkilö. KuTuL mukainen päätösvalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

Tarkastuksen sisältö

Tarkastukset voivat olla ennalta sovittuja, jälkivalvontaan liittyviä tai ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia. Pääsääntöisesti pyritään suorittamaan ennalta sovittuja tarkastuksia, jolloin toiminnanharjoittajalla on mahdollisuus osallistua tarkastukseen. Jälkitarkastukset liittyvät suurimmalta osin edellisvuosina, projektien yhteydessä havaittuihin puutteisiin ja annettuihin korjauskehotuksiin. Ennalta ilmoittamattomat tarkastukset ovat pääosin asiakkaiden antamia palautteita tavaroiden/palvelujen turvallisuuspuutteista. Tukesin (Kuluttajavirasto) laatimia tarkastusohjeita ja -listoja käytetään tarkastuksissa mahdollisuuksien mukaan. Tarkastuksista laaditaan hallintolain mukainen pöytäkirja, joka toimitetaan tiedoksi tarkastuksen kohteelle.

Valvontakohteiden tarkastustiheys

Tarkastukset ovat pääosin painopistealueiden kohteita, omia projekteja sekä Tukesin ja Lounais-Suomen aluehallintoviraston järjestämiin valvontaprojekteihin liittyviä tarkastuksia. Painopistealueiden valvontakohteet on lueteltu liitteessä 2, jossa on mainittu myös vuosittainen valvontakäyntien tarve, käytettävä tarkastusaika sekä kohteiden lukumäärä Turussa. Valvontakohteet ovat kuluttajapalveluiden tuottajia. Tukes vastaa keskitetysti tavaroiden markkinavalvonnasta.

Tarkastusmäärien arvioinnissa pohjana pyritään pitämään Tukesin antamaa tarkastustiheyksien ohjeistusta.

Valvonnan painopisteet 2015

Valtakunnallinen valvontaprojekti vuodelle 2015 on uimahallien ja kylpylöiden turvallisuus. Lounais-Suomen aluehallintoviraston vuoden 2015 projekti on kuluttajaturvallisuusvalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntien kehittäminen. Omina projekteina tullaan toteuttamaan sisäleikkipaikkojen ja -puistojen turvallisuuden valvontaa, tatuointipaikkojen tarkastuksia ja jatketaan skeittipaikkojen tarkastuksia. Näiden lisäksi tullaan jatkamaan kohteiden tietojen ajanmukaistamista ja päivitystä. Muiden painopistealueiden kohteiden tarkastukset tehdään vuosittaisen valvontakäyntisuositusten mukaisesti. Suunnitelma vuodelle 2015 on esitetty liitteessä 2. Suunnitelmassa varaudutaan myös Kuluttajaturvallisuuslain myötä tuleviin ilmoituksiin palveluista.

Painopistealueiden kohteiden tarkastuksista kuntosalit ja ratsastuspalvelut jätetään vuodelle 2016. Yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa pyritään yhä lisäämään ja tekemään mahdollisuuksien mukaan yhteistarkastuksia. Myös ns. yhdistettyjä tarkastuksia (KuTulain ja terveydensuojelulain) kohteisiin pyritään lisäämään.

Tuoteturvallisuusvalvonta erityistilanteissa

Tuoteturvallisuuslainsäädännön soveltamisalueelle kuuluva erityistilanne voi olla vakava kuluttajapalvelun suorittamiseen liittyvä onnettomuus, muu onnettomuus, jonka yhteydessä epäillään tuoteturvallisuuteen liittyvien vastuiden laiminlyöntiä tai kulutustavaraan liittyvä äkillinen vaaratilanne.

Turun alueen suurimman riskin aiheuttavat kohteet ovat painopistealueiden kohteita; suuret yleisötilat, uimahallit, kuntosalit, ratsastustallit, laskettelu/mäki-autokeskus ja kartingrata sekä erilaiset ohjelmapalveluyritykset.

Toimintaohje erityistilanteissa

1. kun saadaan tieto erityistilanteesta, ryhdytään välittömästi toimenpiteisiin: informoidaan esimiestä, Tukesia ja aluehallintovirastoa
2. otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja varmistetaan, että vaaraa aiheuttanut toiminta on keskeytetty ja pyydetään siitä kirjallinen selvitys toiminnanharjoittajalta. Varmistetaan myös, että toiminnanharjoittaja on tehnyt kuluttajaturvallisuuslain 8 §:n mukaisen ilmoituksen tapahtuneesta onnettomuudesta
3. toimialajohtajan kanssa sovitaan tiedottamisesta ja asiassa etenemisestä
4. tarkastaja tekee mahdollisesti tarkastuskäynnin paikalle tai ottaa tarvittaessa näytteitä tutkimista varten
5. tarpeen mukaan ryhdytään kuluttajaturvallisuuslain mukaisiin hallinnollisiin pakkotoimiin, joista tiedotetaan välittömästi Tukesia
6. jos kieltotoimenpiteisiin on ryhdytty, jälkivalvonnalla varmistetaan, että vaadittavat toimenpiteet on tehty
7. kaikesta toiminnanharjoittajan kanssa käydyistä keskusteluista (myös puhelinkeskustelut) pidetään muistiota/ pöytäkirjaa
8. tilanteen etenemisestä tiedotetaan toimialajohtajaa, Tukesia ja aluehallintovirastoa

Kuluttajaturvallisuuden yhteistyötahot:

Poliisi	071 874 6800
Palolaitos, päivystävä palotarkastaja	02 263 1254
Palotarkastaja Louhi Lassi	050 433 1254
Palotarkastaja Rantanen Hannu	050 4331643
Tukes	010 605 2000/vaihde
AVI (Alanen Erja), kuluttajaturvalli-	0295 018 067

suus ja terveydensuojelu

Turun Sanomat 02 269 3311

Yleisradio Turku 02 270 900

Turun kaupungin ympäristöterveydenhuollossa tuoteturvallisuuden kenttävalvonnasta vastaa muun työn ohella pääosin yksi terveystarkastaja ja yksi varahenkilö.

Turussa kuluttajaturvallisuuslain valvontaviranomainen on ympäristötoimialan johtosäännön mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

Suunnitelman toteutumisen arviointi

Suunnitelman toteutumisen arviointi suoritetaan vuosittain ja käsitellään kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunnassa. Arvioinnin tulokset raportoidaan Lounais-Suomen aluehallintovirastolle.

3.6 Eläinlääkintähuolto

Kunnan on laadittava eläinlääkintähuoltolain tarkoittama suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä laissa tarkoitetusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Turun kaupungin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelma on liitteenä 5.

4. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään paikallisen ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan valvontakohdetyypeittäin. Alla esitetty pääpiirteissään, mitä arviointi pitää sisällään.

Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus

- kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus, huomioiden myös sen jakautuminen mahdollisen yhteistoiminta-alueen eri osiin
- valtakunnallisten ja omien paikallisten painopisteiden valvonnan toteutuminen
- erityyppisiin tarkastuksiin ja kohteisiin käytetty aika verrattuna suunniteltuun ajankäyttöön
- tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä kunnan viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle

Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)

- toteutuneiden tarkastusten lukumäärä valvontakohdetyypeittäin
- näytteet ja analyysit valvontakohdetyypeittäin
- valvontaprojekteihin osallistuminen

Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen

- valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen

Voimavarat

- voimavarojen riittävyys suhteessa lainsäädännön vaatimukseen ja valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan
- selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin
- erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA)

Toiminnan kehittämistarpeet

- toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella

Mahdolliset toiminnan tarkastamiset (Arviointi- ja ohjauskäynnit)

- hyvät käytännöt, poikkeamat, kehittämiskohteet ja korjaavat toimenpiteet (VYHA)

Mikäli valvontayksikössä on laadittu käytettävissä olevat resurssit huomioiva työsuunnitelma, pystytään sen toteuman ja kunnassa arvioidun valvontatarpeen erotuksella osoittamaan mahdollinen vaje resurssien ja valvontatarpeen välillä. Valvontaviranomaisen on ratkaistava valvontatarpeen ja voimavarojen välinen ero.

Valvontasuunnitelmien toteutumisen raportointi tehdään KUTI-, YHTI- ja VYHA -järjestelmien avulla ja siitä laaditaan arviointiraportti toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa annettujen ohjeiden mukaisesti.

Lautakunnassa tai muussa monijäsenisessä toimielimessä käsitelty valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi toimitetaan VYHA:n kautta aluehallintovirastolle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä.

Aluehallintovirasto arvioi kuntien valvontasuunnitelmia sekä niiden toteutumista. Valvontasuunnitelmien ja niiden toteuman arviointia voidaan tehdä valvontayksikön arviointi- ja ohjauskäyntien yhteydessä.